

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№4

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

STRATEGIC INTEGRATION OF BUSINESS PLANNING AND FORECASTING IN INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	11
Sharipov K.A., Ismatullayev T.R.	
ВКЛАД БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МАХАЛЛЕЙ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН: МЕХАНИЗМЫ, ДИНАМИКА И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ	21
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
BUDJET TASHKILOTLARIDA XARAJATLARNI REJALASHTIRISH VA MOLIYAVIY NAZORATNI TASHKIL ETISH.....	27
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich	
FERMER XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA SUBSIDIYA AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH.....	32
Xakimov Zafar Ibragimovich	
IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA DAVLAT INNOVATSION VA INVESTITSION SIYOSATINING O'RNI	38
Xaydarova Yorqinoy Asqar qizi	
QURILISH SANOATIDA KORXONALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYALARI VA ZAMONAVIY YONDASHUVLARI.....	44
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
ОСОБЕННОСТИ ВЫБОРА СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА	50
Абдуллаева Матлуба Нематовна, Акбарова Муфаррах Мухитдиновна	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ КОМПАЕНС-КОНТРОЛЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УЗБЕКИСТАНЕ	56
Халтурдиев Айтмурат Маратович	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING ICHKI BELGILARI	64
Saatova Lolaxon Ergashevna	
INNOVATSION YONDASHUVLAR ASOSIDA OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARI	71
Pulatov Abdullo	
MAJBURIY IJRO ETISH CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA.....	76
Axmedov Zafarjon Zokirjon	
МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ И ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ЕЁ РЕАЛИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ	80
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
KORPORATIV KORXONALARDA KAPITALNI BUDJETLASHTIRISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	85
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
INNOVATSION MENEJMENTDA KOMMUNIKATSIYA VA TASHKILY MOSLASHUVCHANLIKNING ROLI: O'ZBEKISTON SHAROITI MISOLIDA	92
Atamatov Abdualil Salomovich	
QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING AHAMIYATI VA UNING SALOHİYATINI BELGILOVCHI OMILLAR	97
Qodirov Baxodir Tursunovich, To'rayev Qaxramon Zokirjonovich	

NAMANGAN VILOYATIDA AYOLLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA TADBIRKORLIK MUHITINI BAHOLASH	103
Raximova Moxigul Isroiljonovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	107
Davitova Shaxzoda Doniyor qizi	
ANALYSIS OF THE FORMATION OF MARKET DEMAND AND THE ESTABLISHMENT OF EQUILIBRIUM IN A MARKET ECONOMY	112
Kamilova Nargiza	
BO'LAJAK FIZIKA O'QITUVCHILARINI NANOTEXNOLOGIYA SOHASIDAGI BILIMLARNI TAQDIM ETISHGA VA O'QITISHGA TAYYORLASH METODIKASI	115
Sottarov Abdulvali Umirqulovich	
INTEGRATING AI INTO STRATEGIC MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	120
Uktamova Durdona Bakhtiyor qizi, Sultonali Umaraliyevich Mekhmonov	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA IJTIMOYIY HISOBOTLAR VA ULARNING AHAMIYATI	130
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich	
SANOAT KLASTERINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI.....	135
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIGINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	140
Yangiboev Rustam Berdiyrovich	
MINTAQA IQTISODIY O'SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI.....	145
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
ЭКОЛОГИЯ ТУРИСТА КАК МЕТОД СОЗДАНИЯ КОМФОРТНОЙ И УСТОЙЧИВОЙ СРЕДЫ ДЛЯ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ.....	149
Наурызбаев Алиакбар Рустамович	
BINO VA INSHOOTLARNI BARPO ETISHDA PREFABRIKATSIYALASHGAN HAMDA MODULLI QURILISH TIZIMLARINI AQLLI BOSHQARUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	152
Solijonov Javoxirmirzo Obidjon o'g'li	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA AKSIYADORLIK TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	163
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
O'ZBEKISTONDA KO'CHAT YETISHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	169
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI SIFATI VA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQLIGI TAHLILI	174
Safarova Muxabbat Radjabovna	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT SIYOSATI VA DEPOZIT BAZASI DINAMIKASINING BANK LIKVIDLIGIGA TA'SIRI	178
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ISLOMIY MOLIYANING BANK TIZIMIGA INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR, IMKONIYATLAR VA TRANSFORMATSIYA YO'NALISHLARI	186
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li	
SAMARQAND VILOYATI SANOATINING HUDUDIY TARKIBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI.....	190
Uralov Eliboy Omonovich	

DIVERSIFIKATSIYALASHUV ASOSIDA QURILISH TARMOG'I RIVOJLANISHINI KO'P OMILLI BOG'LANISHLAR ASOSIDA MODELLASHTIRISH.....	194
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
ЩЕБЕНОЧНО-МАСТИЧНЫЙ АСФАЛЬТОБЕТОН В КИТАЕ: СОСТАВ, СВОЙСТВА, ИННОВАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ.....	201
Карабаев Абдужаббор Мелиевич, Занг Хайфей	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA SUBYEKTIV RISKNI SHAKLLANTIRUVCHI KOGNITIV OMILLAR VA ULARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARI	205
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov	
HOMILADOR AYOLLAR UCHUN MAXSUS KIYIMLARNI LOYIHALASHDA ISTE'MOLCHILAR TALABLARINI O'RGANISH	211
D.Sattarova, U.Vakhidova, D.Madiyarovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI DAROMADLARIGA TA'SIR ETUVCHI STATISTIK INDIKATORLAR TIZIMINING METODOLOGIK ASOSLARI VA ULARNING TAHLILY IMKONIYATLARI	217
Atayev Jaxongir Erkinovich	
KICHIK BIZNES INVESTITSION KREDITLARINI TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYALASHTIRISH.....	221
M.O.Yuldoshova	
HUDUDNING "YASHIL IQTISODIYOT" ASOSIDA RIVOJLANISHINI TADQIQ ETISH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI VA BAHOLASH USULLARI	226
Shomirzayev Abdug'affor Abdujabbor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SUV XO'JALIGI TIZIMIDAGI QAYTA TIKLANUVCHI HAVZALAR	231
To'rayev Rasul Nortojiyevich, Seytov Aybek Jumabayevich, Uteuliyev Niyatbay Uteuliyevich, Haydarova Roziya Davronovna	
KORXONALAR IQTISODIY BARQARORLIGINING NAZARIY MODELLARI VA SINERGETIK YONDASHUV ASOSIDA BAHOLASH MEKANIZMLARI	236
Iminova Nargizaxon Akramovna	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA SIYOSATI VA QIMMATLI QOG'OZLAR PORTFELINI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	241
Abduvaliyev Sanjar Abdurahmonovich	
PAHTA VA MEVA-SABZAVOT YETISHTIRUVCHI FERMERLARDA TAVAKKALCHILIK XULQ-ATVORINING QIYOSIY TAHLILI: ISTIQBOL NAZARIYASI ASOSIDA.....	249
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich	
ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ СТРАТЕГИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	253
Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи	
QQS TIZIMI SAMARADORLIGINI XALQARO INDIKATORLAR ASOSIDA BAHOLASH	259
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA OZIYQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING INNOVATSION USULLARI	265
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEKANIZMINING AMALIY TAHLILLARI.....	273
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО СПРОСА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕТОДОВ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛЕ УЗБЕКИСТАНА.....	280
Тен Марина Владимировна	
O'ZBEKISTON SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH DASTURLARINING IMPORT O'RNINI BOSISHDAGI SAMARADORLIGI TAHLILI	287
Sobitova Ra'no Solidjonovna	

NEFT-GAZ LOYIHALARIDA DAVLAT VA INVESTOR MANFAATLARINI MUVOFIQLASHTIRISHNING FISKAL-BOJXONA MEXANIZMLARI.....290
Mansurov Obid Zaynidinovich

QURILISH KORXONALARI FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH INSTRUMENTLARI296
Yahyoyev To'liqin Ismatulla o'g'li

QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TA'SIRI.....300
Jahongir Ruziboyevich Qosimov, Narzullayeva Charos

UÒK 330:528.9(575.1)(045)
ORCID:0000-0001-7428-3697

QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TA'SIRI

Jahongir Ruziboyevich Qosimov

Qarshi davlat universiteti
"Turizm va marketing" kafedrasida dotsenti
jahoh01011975@gmail.com

Narzullayeva Charos

Qarshi davlat universiteti doktoranti
charosnarzullayeva2@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada Qashqadaryo viloyatida transport infratuzilmasining turizm sohasini rivojlantirishda tutgan o'рни va ahamiyati ilmiy-tahliliy jihatdan chuqur o'rganilgan. Hududda avtomobil, temir yo'l va havo transporti infratuzilmasining holati tahlil qilinib, ularning turistik oqimga ta'siri baholangan.

Kalit so'zlar: turizm, transport infratuzilmasi, transport xizmati, aviakompaniya, turistik salohiyat, ichki turizm, YUNESKO, intellektual transport.

Abstract. This article provides an in-depth scientific and analytical study of the role and importance of transport infrastructure in the development of the tourism sector of the Kashkadarya revealing. The current state of road, railway, and air transport infrastructure in the region is analyzed, and their impact on tourist flows is assessed.

Keywords: tourism, transport infrastructure, transport services, airline, tourism potential, domestic tourism, UNESCO, intelligent transport.

Аннотация. В данной статье с научно-аналитической точки зрения глубоко исследована роль и значение транспортной инфраструктуры в развитии туристической отрасли Кашкадарьинской области. Проанализировано состояние автомобильной, железнодорожной и авиационной транспортной инфраструктуры региона, а также оценено их влияние на туристические потоки.

Ключевые слова: туризм, транспортная инфраструктура, транспортные услуги, авиакомпания, туристический потенциал, внутренний туризм, ЮНЕСКО, интеллектуальный транспорт.

KIRISH

So'nggi yillarda jahon miqyosida turizm sohasining jadal sur`atlarda rivojlanishi mamlakatlar iqtisodiyotida muhim o'rin egallab kelmoqda. Turizm nafaqat iqtisodiy foyda keltiruvchi soha hisoblanadi, balki hududlarning ijtimoiy rivoji, bandlikni ta'minlash va madaniy aloqalarni kengaytirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Turizmning muvaffaqiyatli rivojlanishi esa ko'plab omillarga, jumladan transport infratuzilmasining rivojlanganlik darajasiga bevosita bog'liqdir.

Transport xizmatlari - turizm sohasidagi xizmatlarning asosiy turlaridan biri. Ular turdagi ulushning asosiy ulushini hisobga oladi. Davomiyligi, sayohat masofasiga qarab, u (aksariyat hollarda) 20 dan 60% gacha. Turistik tashkilotlar turistik tashkilotlar tomonidan sayohat paytida sayyohlarni tashish uchun qo'llaniladi. Transport sayyohlik - bu turli xil turistlar guruhlarning sayohatlari (vaucherlari) turli xil foydalanilgan yo'nalishlar bo'yicha sayohatlardir transport vositasi. Transport sayohati turizmning mustaqil turidir va umuman turistik

mahsulotning tarkibiy qismi sifatida ko'rib chiqiladi. O'z sayohatini rejalashtirayotganda, sayyoh dam olish joyiga yetkazib berish tezligi, turar joyni, yuklarni tashish, kuch sharoitida to'xtatish dam olish uchun sharoitlar, shovqin darajasi, zararli ekologik omillar mavjudligi va albatta - xavfsizlik. Ushbu ishning asosiy vazifalari kirish va chiqadigan turizm paytida ishlatiladigan transport turlarining asosiy usullarini aniqlashdir. Turistik bozorda transport xizmatlarining roli va o'рни. Tashish har qanday mamlakat iqtisodiyotining moddiy bazasining muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Ijtimoiy muammolarni hal qilishda, aholining biznes, madaniy va sayyohlik qatnovi, mamlakat ichidagi va chet elda madaniy almashinuvni rivojlantirishning roli. Tashish xalqaro iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishga, turli mamlakatlar o'rtasida o'zaro manfaatli almashinuvni amalga oshirishga hissa qo'shayotganini ta'minlaydi.

O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Qashqadaryo viloyati boy tarixiy-madaniy merosi, tabiiy resurslari va geografik joylashuvi bilan turizmni rivojlantirish uchun katta ahamiyatga ega. Shu jumladan, Shahrisabz shahri, Kitob va Yakkabog' hududlaridagi tarixiy obidalar hamda tog'li hududlar turistlarni jalb etuvchi muhim obyektlar hisoblanadi. Biroq, transport infratuzilmasidagi ayrim muammolar viloyatda turizm imkoniyatlaridan to'liq foydalanishga to'sqinlik qilmoqda.

Shu sababli, Qashqadaryo viloyatida transport infratuzilmasining hozirgi holatini o'rganish bilan bir qatorda uning turizm rivojiga ta'sirini ilmiy asosda tahlil qilish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Xorijiy va milliy tajribalarga tayanilgan holda, turizm va transport sohasining o'zaro ta'sirini optimallashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi va ularni region sharoitlariga moslashtirish mexanizmi asoslanadi. Tadqiqot doirasida ilmiy-amaliy asoslangan strategik yondashuv orqali Qashqadaryo viloyatida turizmning logistik asoslarini mustahkamlash bo'yicha yangi qarashlar shakllantiriladi.

Transport infratuzilmasi deganda avtomobil yo'llari, temir yo'l tarmoqlari, havo va boshqa transport turlari hamda ularga xizmat ko'rsatuvchi obyektlar majmuasi tushuniladi. Turizm sohasida transport xizmatlari asosiy xizmat ko'rsatish turlaridan biri hisoblanib, turistlarning manzilga yetib borishi, hudud ichida harakatlanishi va xavfsizligini ta'minlashda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Ilmiy tadqiqotlarda keltirilganidek, transport infratuzilmasi turizmning moddiy-texnik bazasining ajralmas qismi sifatida e'tirof etiladi. Qulay va arzon transport xizmati mavjud bo'lgan hududlarda turistlar oqimi yuqori bo'lib, turizm xizmatlari bozori jadal rivojlanadi. Aksincha, transport xizmatlari yetarli darajada rivojlanmagan hududlarda turistik salohiyat mukammal ro'yobga chiqmaydi.

Sifatli transport xizmatini ko'rsatish boshqa tarmoq sohalarning rivojlanishiga, yangi ish o'rinlarining yaratilishiga, yangi texnologiyalarni joriy etish va takomillashtirishga, xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish va raqobatbardoshlikni oshirishga keng imkon yaratib bermoqda. Ushbu soha bugungi kunda har bir davlatning milliy iqtisodiyotidagi o'рни va bu soha haqidagi nazariy bilimlar taraqqiyotning muhim ahamiyatga ega bo'lgan natijasi sifatida qabul qilingan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm va transport sohalari o'zaro bog'liqligini tahlil qilishda xorijiy olimlarning ishlari muhim nazariy asos yaratadi.

Xususan, G. Mill («Tourism: The International Business», 1990) o'z tadqiqotida transport infratuzilmasining turistlar harakatiga va mintaqaviy rivojlanishga ta'sirini o'rganib chiqqan. S. Page («Transport for Tourism», 1994) esa turizmning barqaror rivojlanishi uchun multimodal transport tizimlarining muhimligini asoslagan. Shuningdek, P. Rodrigue («The Geography of Transport Systems», 2020) raqamli logistika va zamonaviy transport texnologiyalarining turizm sektoridagi rolini chuqur tahlil qilgan. Bu tadqiqotlar Qashqadaryo viloyatida transport xizmatlarini takomillashtirishda zamonaviy yondashuvlardan foydalanish zarurligini ko'rsatadi.

MDH mamlakatlarida, ayniqsa Rossiyada, turizm va transport sohasining o'zaro bog'liqligi bo'yicha qimmatli ilmiy ishlanmalar mavjud. V.A.Kvartalnov («Turizm: Upravlenie razvitiem», 2001) asarida turizm infratuzilmasini rivojlantirishda transport tizimining strategik ahamiyati ko'rsatilgan. L. G. Vagabova esa Rossiyada turizm transport xizmatlarini tahlil qilib, ularning regional iqtisodiy o'sishga ta'sirini o'rgangan. Bundan tashqari, A. A. Chudnovskiy transport logistikasi va turizm aloqalarini yaxshilash uchun zamonaviy texnologik yechimlar joriy etish zarurligini ta'kidlagan. MDH olimlarining ishlari Qashqadaryo viloyati sharoitida mavjud imkoniyatlar va cheklolarni o'rganishda nazariy va amaliy asos vazifasini bajaradi. O'zbekiston olimlari tomonidan ham so'nggi yillarda turizm va transport xizmatlarini rivojlantirish masalalari keng tahlil qilinmoqda. Sh. N. Oripov va D. T. Tursunov o'z tadqiqotlarida O'zbekistonda turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish va transport xizmatlarini takomillashtirish zarurligini asoslaganlar. X. B. Qo'chqorov turistik xizmatlar va transport tizimi o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilib, mintaqaviy rivojlanish uchun muhim tavsiyalar bergan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari va Vazirlar Mahkamasining qarorlari, xususan, "2022–2026-yillarda turizmni rivojlantirish konsepsiyasi" ham tadqiqot uchun muhim me'yoriy asos bo'lib xizmat qilmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolada muallif tomonidan ilmiy abstraksionalash, tizimli tahlil, kuzatuv, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy transport texnologiyalarining turizmga ta'siri butun dunyo bo'ylab sezilarli bo'lmoqda. Sayohatlar osonlashgan, arzonlashgan va xavfsizroq bo'lishi sayyohlarni yangi joylarni ziyorat qilishga undaydi. Bu texnologiyalar yordamida sayyohlar vaqtni samarali ishlatib, ekologik va xavfsiz transport variantlari yordamida sayohatlarni amalga oshirishi mumkin. Zamonaviy transport tizimlarini rivojlantirish, shuningdek, mamlakatlarning iqtisodiyotini kuchaytiradi, xalqaro turizmni rivojlantiradi va global turizm bozorida yangi imkoniyatlar yaratadi.

Zamonaviy transport texnologiyalarining turizmga ta'siri rivojlangan mamlakatlar va rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda alohida tahlil qilish muhimdir, chunki har bir mamlakatda turizmni rivojlantirish uchun turli xil transport infratuzilmalari va texnologiyalar mavjud. Quyida rivojlangan mamlakatlar va rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlar misolida transport texnologiyalarining turizmga ta'sirini qiyosiy tarzda tahlil qilindi.

Rivojlangan mamlakatlar, masalan, Yaponiya, Germaniya, AQSh, Fransiya va boshqa G'arbiy Yevropa davlatlari zamonaviy transport texnologiyalari sohasida katta yutuqlarga erishgan. Ular quyidagi transport texnologiyalaridan foydalanadi:

1.1 Tezkor poezdlar (Shinkansen, TGV)-Yaponiyaning Shinkansen va Fransiyaning TGV tizimlari turizmni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu tizimlar nafaqat tezlik, balki qulaylik va xavfsizlikni ham ta'minlaydi. Shuningdek, ular iqtisodiy va ekologik jihatdan samarali, chunki ularning ishlashi kam energiya sarflaydi va CO2 chiqindilarini kamaytiradi. Bu, ayniqsa, turizmga qiziqqan xorijiy sayyohlarni jalb etishda muhim omildir.

1.2 Avtomobil transporti va ijaraga olish tizimlari -Rivojlangan mamlakatlarda avtomobil transporti ham rivojlangan. Masalan, AQShda va Yevropada avtomobil ijarasi tizimi juda qulay. Sayyohlar o'zlariga mos transport vositalarini ijaraga olib, istalgan joyga erkin borishlari mumkin. Ushbu tizimning rivojlanishi turizm sohasining kengayishiga yordam beradi, chunki sayyohlar yanada ko'proq hududlarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

1.3 Havoyollarining rivojlanishi -Rivojlangan mamlakatlarda arzon aviakompaniyalar va yuqori sifatli xizmatlar sayohatni arzon va qulay qiladi. Xususan, Yevropada arzon aviakompaniyalar turizmni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. O'zaro bog'langan xalqaro havo qatnovlari sayyohlar uchun turizmni global miqyosda kengaytiradi.

1.4 Intellektual transport tizimlari (ITS)- Rivojlangan mamlakatlarda intellektual transport tizimlari (ITS) joriy qilingan bo'lib, bu tizimlar transport oqimlarini boshqarish, yo'l-transport hodisalarini minimallashtirish va sayohat qilish jarayonini samarali qilishda yordam beradi. ITS orqali sayohatchilar uchun optimal marshrutlar va vaqtni tanlash osonlashadi.

Rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda zamonaviy transport texnologiyalarining turizmga ta'siri asosan rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda, masalan, ba'zi Afrika, Osiyo va O'rta Sharq mamlakatlarida transport infratuzilmasi rivojlangan mamlakatlarga nisbatan sezilarli darajada orqada qolmoqda. Bu mamlakatlarda transport texnologiyalarining turizmga ta'siri quyidagicha ko'rinadi:

2.1 Transportning cheklanganligi - rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan mamlakatlarda transport tizimining cheklanganligi, ayniqsa, temir yo'l va havo transporti sohasida, turizmni rivojlantirishga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Tezkor poezdlar yoki yuqori tezlikdagi havo qatnovlarining yo'qligi sayyohlarni cheklaydi va ular o'z sayohatlarini rejalashtirishda qiyinchiliklarga duch kelishadi.

2.2 Avtomobil transportining kamligi- Ko'plab rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda avtomobillarni ijaraga olish tizimi ham rivojlanmagan. Natijada sayyohlar uchun ma'lum joylarga tashrif buyurish qiyinlashadi, bu esa turizm sohasini rivojlantirishda to'siqlik qiladi.

2.3 Havoyollarining cheklanishi - rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda havo qatnovlari ham cheklangan bo'lishi mumkin. Arzon aviakompaniyalar mavjud emasligi yoki xalqaro havo qatnovlari ko'p bo'lmasligi sayohatchilar uchun sayohatni qimmatlashtiradi. Bu, ayniqsa, Rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlardagi sayyohlarni jalb etishda muammo bo'lishi mumkin.

2.4 Transport xavfsizligi va infratuzilma muammolari - rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan mamlakatlarda transport xavfsizligi masalalari ham dolzarb. Ko'plab joylarda yo'llar va transport infratuzilmasi yaxshi rivojlanmagan, bu esa sayohatchilarga noqulayliklar tug'diradi. Yo'l-transport hodisalari ko'pligi turizmga zarar yetkazadi, chunki xavfsizlikni ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

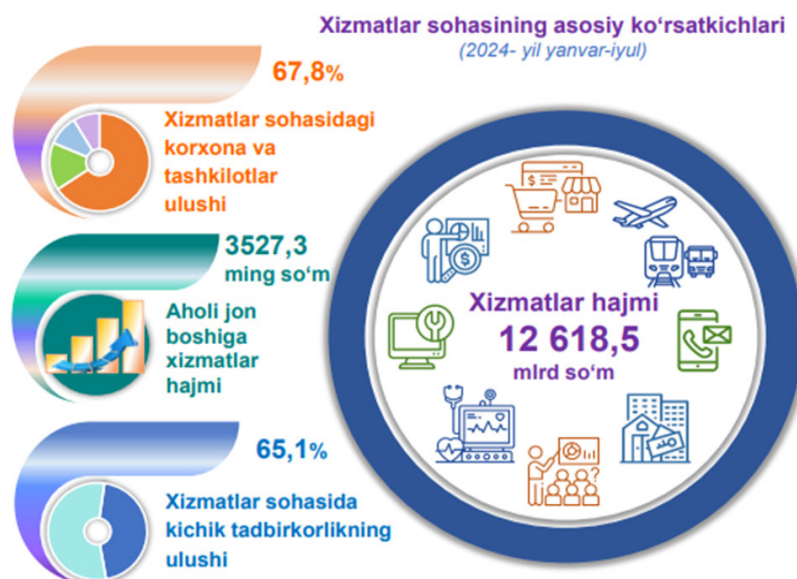

3. Qiyosiy Tahlil - Rivojlangan mamlakatlar va rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlardagi zamonaviy transport texnologiyalarining turizmga ta'sirini qiyoslaydigan bo'lsak, quyidagi xulosalarni chiqarish mumkin:

Transportning mavjudligi va qulayligi: Rivojlangan mamlakatlarda transport tizimi ko'proq qulay va samarali, bu esa sayohatchilar uchun sayohatni osonlashtiradi. Rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda esa transport tizimi cheklangan va sayohatchilar uchun noqulayliklar yuzaga keladi. Havoyollarining arzonligi va tezligi: Rivojlangan mamlakatlarda havo qatnovlari arzon va tez, bu esa sayohatlarni yengillashtiradi. Rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda esa havo qatnovlari nisbatan qimmat va kamroq mavjud. Ekologik omillar: Rivojlangan mamlakatlar ekologik transport tizimlariga, masalan, elektr poezdlar va avtomobillarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda, bu esa ekologik izni kamaytiradi. Rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan mamlakatlarda esa bu texnologiyalar kamroq qo'llaniladi. Iqtisodiy ta'sir: Rivojlangan mamlakatlarda zamonaviy transport texnologiyalari turizmni yanada kuchaytiradi va iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi. Rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda esa transport infratuzilmasining zaifligi turizm sohasining rivojlanishini sekinlashtiradi.

Rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlar, asosan, transport infratuzilmasi va turizm sohasining zaif rivojlangan mamlakatlarni anglatadi. Bu davlatlarda iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning sekinlashishi ko'pincha transport tizimlarining samarali ishlamasligi va turizmning to'liq potentsialiga erisha olmasligi bilan bog'liq. Transport va turizmni integratsiya qilish esa ushbu mamlakatlarda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va global turizm bozorida raqobatbardosh bo'lish imkoniyatlarini oshirish uchun muhimdir. Rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda transport tizimlarining samarali ishlamasligi ko'p hollarda turizm rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Tezkor poezdlar, zamonaviy avtobuslar va havo qatnovlarining yo'qligi sayyohlar uchun sayohatni qiyinlashtiradi. Transportni samarali integratsiya qilish orqali sayohatchilarning yengil va qulay sayohat qilish imkoniyatlarini yaratish mumkin. Bu esa turizm sohasining rivojlanishiga hissa qo'shadi. Rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlar uchun xalqaro turizmni jalb etish juda muhim. Yaxshi rivojlangan transport infratuzilmasi, xalqaro havo qatnovlari va qulay transport tizimlari sayyohlarni o'ziga jalb qilishda muhim rol o'ynaydi. Agar transport tizimi samarali bo'lsa, sayyohlar uchun boshqa mamlakatlarga sayohat qilish osonlashadi va turizm bozorida raqobatbardoshlik oshadi. Turizm va transportni integratsiya qilish orqali sayyohlar uchun qulay, xavfsiz va zamonaviy sayohat muhiti yaratiladi. Sayohatchilarni qoniqtiradigan yuqori sifatli transport xizmatlari, masalan, zamonaviy avtobuslar, arzon havo qatnovlari, ijaraga avtomobillar, o'rta masofalarga mo'ljallangan poezdlar, ular uchun sayohatni yanada qulay va yoqimli qiladi. Transport tizimini yangilash va rivojlantirish orqali turizmni integratsiya qilish zarur. Bu rivojlanishi o'rtachadan past bo'lgan davlatlarda yangi transport infratuzilmasini qurish, yo'l-transport tarmoqlarini modernizatsiya qilish va xalqaro bog'lanishlarni o'rnatish orqali amalga oshiriladi. O'rta va uzoq masofalarga yo'llar va transport vositalarini yangilash turizm oqimini oshirishga xizmat qiladi. Transport infratuzilmasi har qanday hududning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, mintaqaviy aloqalar, sanoat ko'lamining kengayishi, turizm salohiyatining oshishi bevosita transport xizmatlarining samaradorligiga bog'liqdir.

Transport xizmatlarining umumiy xizmatlar hajmidagi ulushi ham yildan-yilga ortib bormoqda: 2020-yilda 22,6% bo'lgan bo'lsa, 2024-yilda 25,3% ga yetishi prognoz qilinmoqda (1-rasm).

1-rasm. Qashqadaryo viloyatida xizmat ko'rsatkichlarini asosiy dinamikasi

Qashqadaryo viloyatida xizmatlar sohasining rivojlanish dinamikasi viloyat iqtisodiyotining diversifikatsiyasi, aholi farovonligi va turizm salohiyatining oshishida muhim rol o'ynamoqda. Quyida xizmat ko'rsatkichlarining asosiy dinamikasi bo'yicha umumiy tahlil taqdim etiladi (2020–2024 yillar bo'yicha tendensiyalar asosida) (1-jadval).

1-jadval. Qashqadaryo viloyatida xizmat ko'rsatkichlarining asosiy dinamikasi (2020–2024 yillar)

Yil	Xizmatlar hajmi (mlrd so'm)	O'sish sur'ati (%)	Xizmatlar ulushi (viloyat YAIMida)
2020	4 950	—	26,2%
2021	5 800	+17,2%	28,0%
2022	6 950	+19,8%	29,3%
2023	8 200	+18,0%	30,1%
2024	9 500	+15,8%	31,5%

Transport xizmatlari rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar

Ijoby omillar	Sabiy omillar
Yo'l infratuzilmasiga davlat investitsiyasi	Ayrim yo'llarning yomon holati (ayniqsa, tog'li hududlarda)
Yangi avtotransport vositalarining olib kelinishi	Texnik xizmat ko'rsatish markazlarining yetishmasligi
Ichki va tashqi logistika markazlari	Transportda raqamli tizimlarning kamligi
Qashqadaryo–Toshkent, Qashqadaryo–Buxoro yo'nalishlari	Kadrlar malakasi va xizmat madaniyatining pastligi

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryo viloyatida transport xizmatlari sektori izchil o'sib bormoqda. Ayniqsa, avtomobil transporti ustuvorlik qiladi. Biroq, texnik holat, infratuzilma va xizmat madaniyati borasida hali muammolar mavjud. Ularni hal etish orqali nafaqat iqtisodiy almashuv, balki turizm va xizmatlar sektori ham sezilarli darajada rivojlanadi. Qashqadaryo viloyati geostrategik joylashuvi, tabiiy resurslari va aholi sonining ko'pligi bilan transport sohasini rivojlantirish uchun muhim hudud hisoblanadi. Ushbu maqolada viloyatdagi transport xizmatlari ko'rsatkichlarining asosiy dinamikasi, mavjud muammolar va istiqbollar yoritiladi. So'nggi besh yillikda Qashqadaryo viloyatida transport xizmatlari hajmi izchil o'sib bormoqda. 2020 yilda mazkur ko'rsatkich 1 120 milliard so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024 yilda bu raqam 2 400 milliard so'mga yetishi kutilmoqda. O'sish sur'atlari har yili 17–22 foiz atrofida bo'lmoqda, bu esa xizmatlar sektoridagi eng barqaror rivojlanayotgan tarmoqlardan biri sifatida transport sohasining o'rnini tasdiqlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryo viloyatida transport infratuzilmasini rivojlantirish turizm sohasining barqaror o'sishini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Qashqadaryo viloyatida turizm va transport xizmatlari sohasining bugungi holati tahlili shuni ko'rsatmoqdaki, ushbu hudud katta turistik salohiyatga ega bo'lishiga qaramay, mavjud infratuzilma va xizmat ko'rsatish sifati hali to'liq rivojlanmagan. Viloyatda tabiiy va tarixiy obidalar ko'pligi, milliy madaniyat va urf-odatlarining boyligi ichki va tashqi sayyohlarni jalb etish uchun muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Biroq, ularni keng targ'ib qilish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va logistika xizmatlarini yaxshilash dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Transport infratuzilmasi rivoji quyidagi jihatlar orqali turizmga ijobiy ta'sir ko'rsatadi:

- turistlar oqimining kengayishi;
- hududlararo integratsiyaning kuchayishi;
- xizmatlar sifati va raqobatbardoshligining oshishi;
- investitsiyalarni jalb qilish orqali imkoniyatlarning kengayishi.

Qashqadaryo viloyatida asosiy harakat vositasi avtomobil transporti hisoblanadi. Viloyat respublikaning boshqa hududlari bilan avtomobil yo'llari orqali bog'langan. Qarshi–Shahrisabz, Qarshi–Kitob, Qarshi–G'uzor yo'nalishlari muhim transport yo'llari sanaladi. Shu bilan birga, ichki turistik yo'nalishlarda yo'llarning sifati va servis darajasi yetarli darajada emasligi kuzatiladi. Ayrim tog'li va chekka hududlarga olib boruvchi yo'llarning yaroqsiz holatga kelib qolganligi turistlar oqimini cheklaydi. Avtobus va marshrut qatnovlari sonining kamligi, jadval va axborot tizimlarining rivojlanmaganligi ham muammolar sirasiga kiradi. Avtomobil transportini rivojlantirish orqali viloyatda ichki va tashqi turizmni jadallashtirish imkoniyati mavjud.

Qashqadaryo viloyatida temir yo'l transporti muhim strategik ahamiyatga ega. Qarshi temir yo'l bekati orqali viloyat Samarqand, Buxoro va Toshkent shaharlari bilan bog'langan. Temir yo'l transporti turistlar uchun qulay va nisbatan arzon bo'lsa ham, turistik obyektlarga to'g'ridan-to'g'ri yetib borish imkoniyatlari cheklangan.

Havo transporti sohasida Qarshi xalqaro aeroporti faoliyat yuritadi. Aeroport mavjudligi viloyatning xalqaro turizm bozoriga o`rni egallashi uchun muhim omil hisoblanadi. Biroq, xalqaro va ichki reyslar sonining kamligi turistlar oqimini sezilarli darajada oshirishga imkon bermayapti.

Temir yo'l va havo transporti imkoniyatlaridan samarali foydalanish viloyatda turizmni rivojlantirishning muhim sharti hisoblanadi.

Qashqadaryo viloyatida transport infratuzilmasining rivojlanishi turistik obyektlardan foydalanish samaradorligini oshiradi. Ayniqsa, Shahrisabz shahrining YUNESKO Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgani turistlarning ushbu hududga bo'lgan qiziqishni yanada kuchaytirgan. Buning natijasida transport xizmatlarining takomillashadi, turistlar oqimini ko'paytiradi, xizmatlar eksportini oshiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi, hududiy iqtisodiy rivojlanishni jadallashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Axmedov B.X. Turizm iqtisodiyoti. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020.
2. Xolmirzayev A.A. Transport infratuzilmasi va iqtisodiy rivojlanish. – Toshkent, 2019.
3. Mamatqulov S. Hududiy turizmni rivojlantirish asoslari. – Samarqand, 2021.
4. Ismoilov J.J. Turizmda transport xizmatlarining o'rni va ahamiyati // Iqtisodiyot va ta'lim, 2022.
5. В.А.Кварталнов «Туризм: Управление развитием», 2001й
6. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari.
7. UNWTO. Tourism and Transport Development. – Madrid, 2018.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100